

Investigadors de l'ICP de la UAB descriuen un nou homínid

06/2009 - **Antropologia.** Investigadors de l'Institut Català de Paleontologia (ICP) de la Universitat Autònoma de Barcelona, dirigits pel professor Salvador Moyà-Solà, publiquen aquesta setmana a la prestigiosa revista científica *Proceedings of the National Academy of Sciences, USA (PNAS)* el resultat de la seva recerca en relació a la troballa d'un nou gènere de primat hominoideu als Hostalets de Pierola, l'Anoia. Aquesta resta fòssil presenta unes particularitats molt interessants, com, per exemple, una cara extraordinàriament plana que combina trets primitius amb trets derivats característics dels grans simis. La troballa permet donar una passa endavant molt important en la comprensió de l'origen de la nostra família, els Hominidae. Demostra que els keniapitecins són el grup actual dels homínids i posa de manifest que l'àrea mediterrània va ser la regió d'origen de la família.

El nou homínid ha estat batejat amb el nom científic d'*Anoiapithecus brevirostris*, fent esment a la comarca on es troba el municipi dels Hostalets (l'Anoia) i al fet de que el nou primat té una morfologia facial molt moderna.

L'estudi realitzat sobre aquest nou gènere del Miocè Mitjà (11,9 Ma, o milions d'anys abans del present) ha estat recollit per la publicació de Moyà-Solà i co-autors en el proper número de la coneguda revista científica *Proceedings of the National Academy of Sciences, USA (PNAS)*. L'equip d'investigadors, que coordinats per en Salvador Moyà-Solà, director de l'Institut Català de Paleontologia (ICP) amb la Universitat Autònoma de Barcelona i la Generalitat de Catalunya com a patrons, han participat en aquesta publicació ha estat format per: en David M. Alba col·laborador de l'ICP, en Sergio Almécija investigador pre-doctoral de l'ICP, n'Isaac Casanovas, investigador post-doctoral de l'ICP, na Meike Köhler, investigadora i cap de grup de recerca de l'ICP, na Soledad De Esteban, investigadora post-doctoral de l'ICP, en Josep M. Robles, col·laborador de l'ICP, en Jordi Galindo, conservador de l'ICP i en Josep Fortuny, investigador pre-doctoral de l'ICP.

El nou homínid ha estat batejat amb el nom científic d'*Anoiapithecus brevirostris*, fent esment a la comarca on es troba el municipi dels Hostalets (l'Anoia) i al fet de que el nou primat té una morfologia facial molt moderna, caracteritzada per un prognatisme facial molt reduït, és a dir, per un tipus de cara força plana. De manera col·loquial ha estat batejat com Lluç (al ser un individu mascle). Aquest nom prové del fet que Lluç en llatí significa "el que il·lumina", i certament, la informació que aquest nou fòssil proporciona és tant important que permet resoldre algunes incògnites clau sobre l'origen de la família Hominidae.

El nou gènere i espècie, *Anoiapithecus brevirostris*, s'ha descrit a partir d'un crani parcial que conserva la major part de la cara i la mandíbula associada. Aquest crani es va recuperar durant les obres de control paleontològic que habitualment es duen a terme a l'ACM, a causa de la riquesa de fòssils de la zona dels Hostalets de Pierola. El procés de preparació va ser llarg i complicat degut a la fragilitat de les restes, però una vegada els materials varen ser analitzables, la sorpresa va ser molt gran. L'exemplar (IPS43000) combinava un conjunt de característiques que fins ara no s'havien trobat mai en el registre fòssil.

D'una banda, *Anoiapithecus* presenta una morfologia facial molt moderna, amb un prognatisme del musell tant reduït, que dins de la família Hominidae només la podem trobar al gènere *Homo*, ja que la resta de grans simis són notablement més prognàtics. Aquest extraordinari fet no indica que *Anoiapithecus* tingui cap relació amb *Homo*, sinó que podria tractar-se d'un cas de convergència. Segurament, el significat evolutiu d'aquesta troballa és un altre, però no menys interessant.

La segona sorpresa va ser que permetia resoldre dues qüestions clau de l'origen de la nostra família: de quin grup deriva i quina és l'àrea geogràfica d'origen de la família Hominidae. L'estudi morfològic detallat de les restes cranials d'en Lluç va mostrar que, conjuntament a les característiques anatòmiques modernes que caracteritzen els membres de la família Hominidae (entre d'altres, obertura nasal ampla a la base, arrel del zigomàtic alta, paladar profund) i que permeten considerar-lo com un membre d'aquesta família, presenta un conjunt de caràcters primitius (esmalt dental gruixut, dents amb cúspides globuloses o mandíbula molt robusta, entre d'altres) que caracteritzen un grup d'homínides primitius del Miocè Mitjà d'Àfrica anomenats afropitècids.

I aquesta és la clau de volta de tot plegat: aquesta descoberta permet identificar dos possibles candidats com a formes ancestrals de la nostra família (Kenyapithecus i Griphopithecus), i considerant que aquests dos gèneres no són encara membres de la família Hominidae, en no mostrar els caràcters diagnòstics bàsics de la mateixa, és ben obvi, que l'origen de la nostra família és un fenomen que va tenir lloc a l'àrea Mediterrània durant l'interval de temps existent entre la seva arribada des d'Àfrica, fa uns 15 Ma i els 13 Ma, quan comencem a trobar als Hostalets els primers membres de la nostra família. Així doncs, el grup d'en Salvador Moyà i els seus col·laboradors consideren que els homínids podrien haver originalment radiat a Euràsia a partir d'avantpassats kenyapitecins d'origen africà.

El projecte als Hostalets de Pierola continua, i de ben segur, que en el futur es trobaran restes fòssils (a l'ACM o a d'altres indrets del món) que proporcionaran nova informació clau, que permeti testar aquesta darrera hipòtesi.

Salvador Moyà

Institut Català de Paleontologia

Universitat Autònoma de Barcelona

A unique Middle Miocene European hominoid and the origins of the great ape and human clade. Moyà-Solà, S. et al. Proceedings of the National Academy of Sciences, 22 (vol.106), March 2009.